

POSTANOWIENIE

Warszawa, dnia 22.09.2011 r.

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Marek Kotlinowski

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Bogdana Goczyńskiego w sprawie zgodności:

1) art. 58 § 1 i art. 58 § 1a ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, ze zm.) z

art. 48 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

2) art. 61² § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, ze zm.) z

art. 18 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

3) art. 45 § 1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, ze zm.) z

art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE:

W skardze konstytucyjnej z 4 marca 2011 r. Bogdan Goczyński (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 58 § 1 i art. 58 § 1a ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, ze zm.; dalej: k.r.o.) z art. 48 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji oraz art. 61² § 1 k.r.o. z art. 18 w związku z art. 2 Konstytucji. Jednocześnie skarżący wniósł o zbadanie zgodności art. 45 § 1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, ze zm.; dalej: u.s.p.) z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Zdaniem skarżącego zaskarżone art. 58 § 1 i art. 58 § 1a k.r.o. przez to, że w przypadku rozwodu jako rzecz naturalną zakładają ograniczenie władzy rodzicielskiej jednego z rodziców, prowadzą do naruszenia prawa do wychowania dzieci (art. 48 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji). Z kolei art. 61² § 1 k.r.o., w ocenie skarżącego, powodować ma naruszenie prawa do posiadania rodziny przez faworyzowanie rozwodów oraz brak ochrony i opieki nad małżeństwem i rodzicielstwem (art. 18 w związku z art. 2 Konstytucji). Przedmiotem skargi skarżący uczynił także art. 45 § 1 i 2 u.s.p. w zakresie, w jakim narusza prawo do sądu rozumiane jako prawo do sprawiedliwego, jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji).

Skarga konstytucyjna została skierowana w oparciu o następujący stan faktyczny sprawy.

Pozwem z 1 września 2005 r. żona skarżącego wniosła o rozwiązanie jej związku małżeńskiego zawartego ze skarżącym przez rozwód z jego wyłącznej winy, powierzenie jej wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi z równoczesnym ograniczeniem władzy rodzicielskiej skarżącego, ustalenie miejsca pobytu dzieci przy matce oraz zasądzenie

alimentów na rzecz dzieci i ich matki. Skarżący pismem z 12 kwietnia 2006 r. przyłączył się do żądania rozwodu, a ostatecznie wniósł o orzeczenie separacji z wyłącznej winy żony i powierzenie mu władzy rodzicielskiej.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Wydział IV Cywilny, wyrokiem z dnia 15 września 2008 r. (dalej: wyrok Sądu Okręgowego) rozwiązał przez rozwód z winy obojga małżonków związek małżeński skarżącego. Dodatkowo, na mocy wskazanego wyżej orzeczenia, obojgu rodzicom powierzył władzę rodzicielską nad ich małoletnimi dziećmi, ustalając, że miejscem zamieszkania dzieci będzie każdorazowe miejsce zamieszkania ich matki oraz zakazał skarżącemu zabierania małoletnich córek za granicę – poza obszar Unii Europejskiej bez zezwolenia właściwego sądu opiekuńczego.

Od powyższego orzeczenia obie strony wniosły apelację. Sąd Apelacyjny w Warszawie – VI Wydział Cywilny wyrokiem z dnia 21 października 2010 r. (dalej: wyrok Sądu Apelacyjnego) oddalił obie apelacje, prostując oczywistą niedokładność zaskarżonego wyroku w ten sposób, że słowo „powierza” zastąpił słowem „pozostawia”.

Zarządzeniem sędziego TK z dnia 9 maja 2011 r. pełnomocnik skarżącego został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi przez wskazanie: po pierwsze, ostatecznego orzeczenia o przysługujących skarżącemu prawach lub wolnościach konstytucyjnych, które wydane zostało na podstawie zakwestionowanych w skardze konstytucyjnej art. 58 § 1a i art. 61² § 1 k.r.o. oraz art. 45 § 1 i 2 u.s.p.; po drugie, jakie konstytucyjne prawa lub wolności skarżącego wynikające z art. 48 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji i w jaki sposób zostały naruszone ostatecznym rozstrzygnięciem wydanym na podstawie art. 58 § 1 i art. 58 § 1a k.r.o.; po trzecie, jakie konstytucyjne prawa lub wolności skarżącego wynikające z art. 18 w związku z art. 2 Konstytucji i w jaki sposób zostały naruszone ostatecznym rozstrzygnięciem wydanym na podstawie art. 61² § 1 k.r.o.; po czwarte, wskazanie, jakie konstytucyjne prawa lub wolności skarżącego wynikające z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji

i w jaki sposób zostały naruszone ostatecznym rozstrzygnięciem wydanym na podstawie art. 45 § 1 i 2 u.s.p. oraz doręczenie pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia skargi konstytucyjnej i reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Pismem z 27 maja 2011 r. pełnomocnik skarżącego jako ostateczne orzeczenia wydane na podstawie zaskarżonych przepisów wskazał wymienione wyżej wyroki Sądu Okręgowego i Apelacyjnego oraz doprecyzował naruszone konstytucyjne prawa skarżącego, tj. prawo do posiadania rodziny i wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 18 w związku z art. 48 ust. 1 Konstytucji), prawo do posiadania rodziny, ochrony i opieki nad małżeństwem i rodzicielstwem (art. 18 w związku z art. 2 Konstytucji) oraz prawo do sądu rozumiane jako prawo do sprawiedliwego, jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji). Nadesłał również szczegółowe pełnomocnictwo. Odnosząc się zaś do zarządzenia sędziego TK w pozostałym zakresie, pełnomocnik skarżącego odesłał do treści skargi konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Skarga konstytucyjna jest kwalifikowanym środkiem ochrony wolności lub praw, który musi spełniać szereg przesłanek warunkujących jego dopuszczalność. Zasadniczo zostały one uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz uszczegółowione w art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z przywołanymi regulacjami skarga poza wymaganiami dotyczącymi pisma procesowego powinna zawierać: dokładne określenie ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo

obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją; wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone; uzasadnienie skargi, z podaniem dokładnego opisu stanu faktycznego. Z przytoczonych powyżej przepisów wynika, że przedmiotem skargi może stać się wyłącznie przepis stanowiący podstawę ostatecznego rozstrzygnięcia wydanego wobec skarżącego. Zarzuty skargi muszą zaś uprawdopodobniać niekonstytucyjność kwestionowanej regulacji, co oznacza konieczność wywiedzenia z zaskarżonych przepisów określonej normy, powołanie właściwych wzorców konstytucyjnych, zawierających podmiotowe prawa przysługujące osobom fizycznym i – przez porównanie treści płynących z obu regulacji – wykazanie ich wzajemnej niezgodności. Obowiązkiem skarżącego – określonym w art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK – jest także wskazanie adekwatnego treściowo wzorca kontroli, przewidującego ochronę określonych praw podmiotowych jednostki.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego rozpatrywana skarga konstytucyjna powyższych wymogów nie spełnia.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zakresu przedmiotowego skargi konstytucyjnej, tj. zaskarżonych przepisów, które zdaniem skarżącego stanowiły podstawę ostatecznego orzeczenia o jego konstytucyjnych prawach lub wolnościach. Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że samo niepowołanie konkretnego przepisu w sentencji orzeczenia nie przesądza o tym, że nie stanowił on podstawy wydanego orzeczenia. Przedmiotem kontroli w ramach procedury skargi konstytucyjnej może być zatem nie tylko przepis wskazany w *petitum* rozstrzygnięcia, czy w jego uzasadnieniu, ale także te regulacje, które znajdują zastosowanie przy rozstrzygnięciu sprawy skarżącego (zob. postanowienia TK z dnia 21 października 2003 r., SK 41/02, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 89 oraz 14 grudnia 2004 r., SK 29/03, OTK ZU nr 11/A/2004, poz. 124, a także wyroki z dnia 15 czerwca 2004 r., SK 43/03, OTK ZU

nr 6/A/2004, poz. 58 i 7 marca 2006 r., SK 11/05, OTK ZU nr 3/A/2006, poz. 27).

Niemniej jednak spośród przepisów objętych zakresem skargi konstytucyjnej podstawę prawną orzeczeń wskazanych przez skarżącego jako ostateczne stanowiły wyłącznie art. 58 § 1 k.r.o. (por. m.in. pkt 3 wyroku Sądu Okręgowego w brzmieniu sprostowanym wyrokiem Sądu Apelacyjnego) oraz art. 61² § 1 k.r.o. (por. s. 12 wyroku Sądu Apelacyjnego). Jednocześnie, wykonując zarządzenie sędziego TK w przedmiocie usunięcia braków, skarżący nie wskazał innego ostatecznego orzeczenia, które byłoby wydane w jego sprawie na podstawie art. 58 § 1a k.r.o. oraz art. 45 § 1 i 2 u.s.p.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 49 w związku z art. 36 ust. 3 i art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w zakresie zbadania zgodności art. 58 § 1a k.r.o. z art. 48 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji oraz art. 45 § 1 i 2 u.s.p. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

W odniesieniu do zarzutu dotyczącego niezgodności art. 58 § 1 k.r.o. z art. 48 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji w zakresie, w jakim nie realizuje konstytucyjnego prawa do wychowania dzieci, należy stwierdzić, że skarżący, wbrew wymogom wynikającym z art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, nie wskazał sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw.

Zgodnie z zaskarżonym przepisem: „w wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia”. Regulacji tej skarżący w szczególności

zarzuca, że w przypadku rozwodu co do zasady następuje ograniczenie władzy rodzicielskiej jednego z rodziców, natomiast kwestię opieki wspólnej ustawodawca potraktował jako przypadek szczególny, wymagający porozumienia stron i zgody sądu. W sprawie skarżącego wyrokiem Sądu Okręgowego, w brzmieniu sprostowanym wyrokiem Sądu Apelacyjnego, władzę rodzicielską nad dziećmi pozostawiono obojgu rodzicom. Tym samym za niezasadne należy uznać twierdzenia skarżącego jakoby naruszone zostało jego prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnym systemem wartości.

W związku z powyższym, na podstawie art. 49 w związku z art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK, należało odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w zakresie zbadania zgodności art. 58 § 1 k.r.o. z art. 48 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji.

Kolejny zarzut dotyczył naruszenia art. 18 w związku z art. 2 Konstytucji przez art. 61² § 1 k.r.o. Zdaniem skarżącego zaskarżona regulacja, stanowiąca, że „jeżeli jeden z małżonków żąda orzeczenia separacji, a drugi orzeczenia rozwodu i żądanie to jest uzasadnione, sąd orzeka rozwód”, narusza prawo do posiadania rodziny poprzez faworyzowanie rozwodów oraz brak ochrony i opieki nad małżeństwem i rodzicielstwem.

Trybunał przypomina, że istotą związku małżeńskiego jest równość praw i obowiązków małżonków. Zasada ta wynika z art. 33 ust. 1 Konstytucji, a dodatkowo jej przestrzeganie gwarantuje prawo międzynarodowe (art. 23 ust. 4 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.; Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167, art. 5 Protokołu nr 7 do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonego dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu; Dz. U. z 2003 r. Nr 42, poz. 364). W tym kontekście należy także zwrócić uwagę, że w ustanowiona w art. 18 Konstytucji ochrona małżeństwa i wartości rodzinnych nie może abstrahować od innych zasad i wartości konstytucyjnych. Zawsze musi więc respektować zasadę godności

osoby ludzkiej (art. 30 Konstytucji) i być harmonizowana z zasadą wolności człowieka (art. 31 ust. 1 i 2 Konstytucji) oraz powołaną wyżej zasadą równości praw kobiety i mężczyzny w życiu rodzinnym (art. 33 ust. 1 Konstytucji). Jednocześnie ustrojodawca pominął niektóre istotne cechy instytucji małżeństwa, a przede wszystkim zasadę dobrowolności jego zawarcia i trwania, uznając, że jest to cecha oczywista, tak na tle zastanego pojęcia małżeństwa, jak i z uwagi na międzynarodowe zobowiązania Polski (zob. L. Garlicki, komentarz do art. 18 Konstytucji, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2001 – 2007, s. 3).

Podkreślenia wymaga, że kwestionowany przez skarżącego przepis dotyczy kolizji żądań zgłoszonych przez strony postępowania sądowego. Została ona rozwiązana w ten sposób, że pierwszeństwo zostało przyznane żądaniu rozwodu, które jest rozpatrywane w pierwszej kolejności. Przepis ten jest zsynchronizowany z art. 439 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) i uznaje zasadę rozpoznania przez sąd żądania idącego dalej – jeżeli jest ono uzasadnione, zostanie orzeczony rozwód. Z kolei w razie niedopuszczalności rozwodu sprawa może zakończyć się orzeczeniem o separacji, jeżeli występują wymagane przesłanki (Z. Krzemiński, nota 1, komentarz do art. 61² kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U.64.9.59), [w:] Z. Krzemiński, *Separacja. Praktyczny komentarz, orzecznictwo, piśmiennictwo, wzory pism*, Zakamycze, 2006, wyd. III; stan prawny na dzień 1 sierpnia 2006 r.).

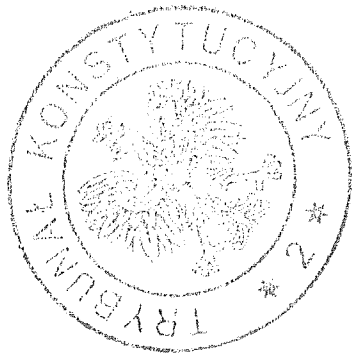
Ratio legis przyjętego rozwiązania kolizji żądań, poza koniecznością dostosowania do przepisów k.p.c., wynikała z woli ustawodawcy utrzymania dotychczasowego statusu instytucji rozwodu w tym sensie, by wprowadzenie do k.r.o. ustawą z dnia 21 maja 1999 r. o zmianie ustaw – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 52, poz. 532; dalej: nowela z 1999 r.) instytucji separacji nie doprowadziło do zablokowania orzekania rozwodu czy choćby

do ograniczenia lub utrudnienia jego orzeczenia w porównaniu z sytuacją sprzed wejścia w życie noweli z 1999 r. (por. M. Andrzejewski, H. Dolecki, A. Lutkiewicz-Rucińska, A. Olejniczak, T. Sokołowski, A. Sylwestrzak, A. Zielonacki, komentarz do art.61² kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U.64.9.59), [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. H. Dolecki, T. Sokołowski, LEX 2010; stan prawny na dzień: 15 września 2010 r.). Należy również uznać, że za przyjęciem takiego rozwiązania przemawiają względy ekonomii postępowania.

Z uwagi na powyższe, w ocenie Trybunału, analizowana skarga nie zawiera wskazania, w jaki sposób konstytucyjne prawa i wolności skarżącego wynikające z art. 18 Konstytucji zostały naruszone i na czym polega niekonstytucyjność zakwestionowanego przepisu z konstytucyjną regulacją dotyczącą ochrony małżeństwa. Zgodnie z ustawą o TK skarżący jest zobowiązany do uzasadnienia skargi oraz określenia sposobu naruszenia konstytucyjnych wolności i praw. Niespełnienie tych wymogów powoduje, że skardze konstytucyjnej nie może zostać nadany dalszy bieg. W konsekwencji na podstawie art. 49 w związku z art. 47 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o TK, należało odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie zbadania zgodności art. 61² § 1 k.r.o. z art. 18 w związku z art. 2 Konstytucji.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

Marek Kotlinowski

Za zgodność z oryginałem

Warszawa dnia 22/9/10

WICEPRZESIEDLA I PRZEDSIĘDZIE
Współpr. Kontrol. Kraj. Dział. 1020/10

dr. hab. Paweł Wiliński

BIURO
TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO
Zespół Wstępnej Kontroli
Skarg Konstytucyjnych i Wniosków

Warszawa, dnia 21 września 2011 r.

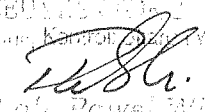
Sygn. akt Ts 67/11

Radca Prawny
Marek Zarządzki
Adres do doręczeń: Lex Nostrum
ul. Ks. T. Boguckiego 5 lok. 18
01-508 Warszawa

W załączeniu przesyłam odpis postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 września 2011 r. (sygn. akt Ts 67/11) o **odmowie nadania dalszego biegu** skardze konstytucyjnej.

Jednocześnie informuję, iż zgodnie z art. 49 w związku z art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) skarżący może wnieść na to postanowienie zażalenie w terminie **7 dni** od daty jego doręczenia.

Do wiadomości
Pan Bogdan Goczyński
ul. Majowa 9, Rusiec
05-830 Nadarzyn

WICEPRZEDSIĘDZIECZĄCY TRYBUNAŁU
Wstępnej Kontroli Skarg Konstytucyjnych i Wniosków

dr hab. s. Paweł Wierciński